

Missatge del Sant Pare Francesc per a la Quaresma 2016
LES OBRES DE MISERICÒRDIA EN EL CAMÍ JUBILAR

«El que jo vull és amor, i no sacrificis!» (Mt 9,13)

1. Maria, icona d'una Església que evangelitza perquè és evangelitzada

A la Butlla de convocatòria del Jubileu vaig convidar a fer que «la Quaresma d'aquest any Jubilar sigui viscuda amb més intensitat, com un moment fort per a celebrar i experimentar la misericòrdia de Déu» (*Misericordiae vultus*, 17). Amb la invitació a escoltar la Paraula de Déu i a participar en la iniciativa «24 hores per al Senyor» vaig voler fer èmfasi en la primacia de l'escolta orant de la Paraula, especialment de la paraula profètica. La misericòrdia de Déu, en efecte, és un anunci al món, però cada cristià està cridat a experimentar en primera persona aquest anunci. Per això, en el temps de la Quaresma enviaré els Missioners de la Misericòrdia, a fi que siguin per a tots un signe concret de la proximitat i del perdó de Déu.

Maria, després d'haver acollit la Bona Notícia que li anuncia l'arcàngel Gabriel, canta profèticament en el *Magnificat* la misericòrdia amb què Déu l'ha escollida. La Verge de Natzaret, promesa a Josep, es converteix així en la icona perfecta de l'Església que evangelitza, perquè va ser i continua sent evangelitzada per obra de l'Esperit Sant, que va fer fecund el seu ventre virginal. En l'etimologia de la tradició profètica, la misericòrdia està estretament vinculada, precisament, a les entranyes maternes (*rahamim*) i amb una bondat generosa, fidel i compassiva (*hesed*) que es viu en el si de les relacions conjugals i parentals.

2. L'aliança de Déu amb els homes: una història de misericòrdia

El misteri de la misericòrdia divina es revela al llarg de la història de l'aliança entre Déu i el seu poble Israel. Déu, en efecte, es mostra sempre ric en misericòrdia, disposat a vessar en el seu poble, en cada circumstància, una tendresa i una compassió visceral, especialment en els moments més dramàtics, quan la infidelitat trenca el vincle del Pacte i és necessari ratificar l'aliança d'una manera més estable en la justícia i la veritat. Ens trobem aquí davant un autèntic drama d'amor, en el qual Déu desenvolupa el paper de pare i de marit traït, mentre Israel, el de fill/filla i el d'esposa infidel. Són justament les imatges familiars —com en el cas d'Osees (cf. Os 1-2)— les que expressen fins a quin punt Déu desitja unir-se al seu poble.

Aquest drama d'amor assoleix el cim en el Fill fet home. En ell Déu vessa la seva il·limitada misericòrdia fins a tal punt que fa d'ell la «Misericòrdia encarnada» (*Misericordiae vultus*, 8). En efecte, com a home, Jesús de Natzaret és fill d'Israel a tots els efectes. I ho és fins a tal punt que encarna l'escolta perfecta de Déu que el Shemà requereix a tot jueu, i que encara avui és al cor de l'aliança de Déu amb Israel: «Escolta, Israel: El Senyor és el nostre Déu, el Senyor és l'únic. Estima el Senyor, el teu Déu, amb tot el cor, amb tota l'ànima i amb totes les forces» (Dt 6,4-5). El Fill de Déu és l'Espòs que fa el que sigui per guanyar-se l'amor de la seva Esposa, amb qui està unit amb un amor incondicional que es fa visible en les núpcies eternes amb ella.

Aquest és el cor del querigma apostòlic, en el qual la misericòrdia divina ocupa un lloc central i fonamental. És «la bellesa de l'amor salvífic de Déu manifestat en Jesucrist mort i ressuscitat» (Exh. Ap. *Evangelii gaudium*, 36), el primer anunci que

«sempre hem de tornar a escoltar de diverses maneres i sempre hem de tornar a anunciar d'una forma o d'una altra al llarg de la catequesi» (*ibid.*, 164). La misericòrdia aleshores «expressa el comportament de Déu envers el pecador, oferint-li una possibilitat ulterior per examinar-se, convertir-se i creure» (*Misericordiae vultus*, 21), restablint d'aquesta manera la relació amb ell. I, en Jesús crucificat, Déu vol atrapar el pecador fins i tot en la seva llunyania més extrema, justament allí on es va perdre i es va allunyar d'ell. I això ho fa amb l'esperança de poder així, finalment, entendre el cor endurit de la seva Esposa.

3. Les obres de misericòrdia

La misericòrdia de Déu transforma el cor de l'home fent-li experimentar un amor fidel, i el fa al seu torn capaç de misericòrdia. És sempre un miracle que la misericòrdia divina s'irradiï en la vida de cada un de nosaltres impulsant-nos a estimar el proïsme i animant-nos a viure allò que la tradició de l'Església anomena les obres de misericòrdia corporals i espirituals. Elles ens recorden que la nostra fe es tradueix en gestos concrets i quotidians, destinats a ajudar el nostre proïsme en el cos i en l'esperit, i sobre els quals serem jutjats: alimentar-lo, visitar-lo, consolar-lo i educar-lo. Per això vaig expressar el meu desig que «el poble cristià reflexioni durant el Jubileu sobre les obres de misericòrdia corporals i espirituals». «Serà una manera de despertar la nostra consciència, moltes vegades ensopida davant el drama de la pobresa, i per entrar encara més en el cor de l'Evangelí, on els pobres són els privilegiats de la misericòrdia divina» (*ibid.*, 15). En el pobre, efectivament, la carn de Crist «es fa de nou visible com a cos martiritzat, nafrat, flagel·lat, desnodrit, en fugida..., perquè nosaltres el reconeguem, el toquem i l'assistim amb cura» (*ibid.*). És un misteri inaudit i escandalós la continuació en la història del sofriment de l'Anyell innocent, esbarzer ardent d'amor gratuït davant el qual, com Moisès, només podem treure'ns les sandàlies (cf. Ex 3,5), i encara més quan el pobre és el germà o la germana en Crist que pateixen a causa de la seva fe.

Davant aquest amor fort com la mort (cf. Ct 8,6), el pobre més miserable és qui no accepta reconèixer-se com a tal. Creu que és ric, però en realitat és el més pobre dels pobres. Això és així perquè és esclau del pecat, que l'empeny a utilitzar la riquesa i el poder no per a servir Déu i els altres, sinó per a sufocar dins seu mateix l'íntima convicció que ell tampoc no és més que un pobre captaire. I com més gran és el poder i la riquesa que té a la seva disposició, encara més gran pot arribar a ser aquest ofuscament enganyós. Arriba fins a tal punt que ni tan sols veu el pobre Llätzer, que demana al portal de casa seva (cf. Lc 16,20-21) i que és figura de Crist que en els pobres demana la nostra conversió. Llätzer és la possibilitat de conversió que Déu ens ofereix i que potser no veiem. I aquest ofuscament va acompanyat d'un deliri d'omnipotència superb, en el qual ressona sinistrament el demoníac «sereu com Déu» (Gn 3,5), que és l'arrel de tot pecat. Aquest deliri també pot assumir formes socials i polítiques, com ho han mostrat els totalitarismes del segle XX i com ho mostren avui les ideologies del pensament únic i de la tecnociència, que pretenen fer que Déu sigui irrellevant i que l'home es redueixi a una massa per utilitzar. I actualment també poden mostrar-lo les estructures de pecat vinculades a un model fals de desenvolupament, basat en la idolatria dels diners, com a conseqüència del qual les persones i les societats més riques es tornen indiferents al destí dels pobres, als quals tanquen les portes, negant-se fins i tot a mirar-los.

La Quaresma d'aquest Any Jubilar, doncs, és per a tots un temps favorable per a sortir finalment de la nostra alienació existencial gràcies a l'escolta de la Paraula i a

les obres de misericòrdia. Mitjançant les corporals toquem la carn de Crist en els germans i germanes que necessiten ser alimentats, vestits, allotjats, visitats, mentre que les espirituals toquen més directament la nostra condició de pecadors: aconsellar, ensenyar, perdonar, amonestar, resar. Per tant, mai no hem de separar les obres corporals de les espirituals. Precisament tocant en el miserable la carn de Jesús crucificat, el pecador podrà rebre com a do la consciència que ell mateix és un pobre captaire. A través d'aquest camí també els «superbs», els «poderosos» i els «rics» dels quals parla el *Magnificat* tenen la possibilitat d'adonar-se que són immerescudament estimats per Crist crucificat, mort i ressuscitat per ells. Només en aquest amor hi ha la resposta a la set de felicitat i d'amor infinits que l'home —enganyant-se— creu poder omplir amb els ídols del saber, del poder i del posseir. Però sempre queda el perill que, pel fet que hom es tanqui cada vegada més hermèticament en Crist, que en el pobre continua trucant a la porta del seu cor, els superbs, els rics i els poderosos acabin per condemnar-se a si mateixos a caure en l'etern abisme de solitud que és l'infern. Heus ací, doncs, que ressonen de nou per a ells, de la mateixa manera que per a tots nosaltres, les paraules punyents d'Abraham: «Ja tenen Moisès i els Profetes: que els escoltin» (Lc 16,29). Aquesta escolta activa ens prepararà de la millor manera possible per a celebrar la victòria definitiva sobre el pecat i sobre la mort de l'Espòs ja ressuscitat, que desitja purificar la seva Esposa promesa, a l'espera de la seva vinguda.

No perdem aquest temps de Quaresma favorable per a la conversió. Ho demanem per la intercessió maternal de Maria Verge, que va ser la primera que, davant la grandesa de la misericòrdia divina que va rebre gratuïtament, va confessar la seva petitesa (cf. Lc 1,48), reconeixent-se com la humil esclava del Senyor (cf. Lc 1,38).

Francesc

Vaticà, 4 d'octubre de 2015
Festa de Sant Francesc d'Assís